

**Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра української філології та зарубіжної літератури
Кафедра освітології та педагогіки мистецтва**

Затверджено на засіданні кафедри української
філології та зарубіжної літератури
(протокол від 27.08.2025 № 1)

завідувач кафедри З. О. Митяй

Затверджено на засіданні кафедри освітології
та педагогіки мистецтва
(протокол від 01.09.2025 № 2)

завідувач кафедри М. І. Воровка

Назва освітнього компонента (обов'язковий / вибірковий)	Виробнича (педагогічна) практика <i>обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітньо-професійна програма	«Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література».
Рік викладання	2025–2026
Семестр	VIII семестр
Викладач (-і)	Ницета Володимир Анатолійович , доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української філології та зарубіжної літератури Бунчук Оксана Володимирівна , кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Профайли викладачів	Ницета В. А. ORCID: 0000-0002-4500-7746 Бунчук О. В. ORCID: 0000-0002-7094-4934
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	Онлайн-консультації на платформі moodle Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ

АНОТАЦІЯ ДО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ОК «Виробнича (педагогічна) практика» є невід’ємним складником системи підготовки вчителів української мови і літератури та англійської мови і літератури за першим (бакалаврським) рівнем, важливою сполучною ланкою між теоретичною та практичною підготовкою студентів-філологів до безпосередньої самостійної роботи в ЗЗСО. Освітній компонент зорієнтовано на закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання, поглиблення, удосконалення та виявлення професійних умінь при проведенні навчальної, виховної, організаційної, методичної та дослідницької діяльності в ЗЗСО. Мета, завдання, структура, зміст, особливості педагогічної практики визначаються сутністю, функціями діяльності педагогічного працівника відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня. Завданням практики є формування в здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок з організації освітнього процесу в ЗЗСО при навчанні української мови. Зокрема, впроваджувати в освітній процес інноваційні методи, прийоми, стратегії навчання учнів, застосовувати результати власного наукового дослідження та дослідження провідних учених з навчання української мови, урахувати вплив вікових, психологічних, індивідуальних особливостей учнів та учнів з особливими потребами під час планування та організації освітнього процесу, учитися рефлексії з метою удосконалення набутих професійних умінь, навичок і розуміння необхідності навчатися впродовж життя, а також навчати в мінливих умовах (зокрема, під час воєнного стану).

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метавиробничої (педагогічної) практики: формування в студентів системи необхідних педагогічних умінь й навичок, фахових здібностей на ґрунті сформованої теоретичної й практичної готовності до здійснення професійної діяльності, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах, оволодіння студентами сучасними технологіями навчання; створити умови практичної діяльності студентів у ЗЗСО, щоб вони мали змогу пізнати та випробувати себе в ролі вчителя-словесника, відчутти смак цієї роботи, визначити власні професійні інтереси, переконалися у своїй психологічній готовності до педагогічної діяльності, поглибити психолого-педагогічні знання, збагатити або скоригувати особистісні педагогічні погляди, позиції, сформовані під час навчання в закладі вищої педагогічної освіти за відповідною спеціальністю.

Основні завдання:

- формування в студентів умінь:
 - планувати й проєктувати навчальні заняття відповідно до специфіки навчальних предметів, психологічних особливостей учнів, рівня їхніх навчальних досягнень та аналізувати проведені навчальні заняття, позакласні заходи з урахуванням усіх компонентів освітнього процесу та відповідних вимог;
 - вести й оформлювати шкільну документацію;

- оцінювати діяльність учнів за критеріями, визначеними в концепції загальної середньої освіти (11-річна школа) та Рекомендаціях щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, отримувати зворотній зв'язок від учнів стосовно їхнього розуміння навчального матеріалу, оволодіння знаннями, уміннями й навичками, аналізувати результати діяльності учнів, їхні успіхи й компетентнісне становлення;
- ознайомлення з освітнім закладом, досвідом його роботи, традиціями, особливостями;
- вивчення досвіду роботи вчителів-словесників (відвідування уроків і позакласних заходів з української мови, аналіз разом з учителем, студентами-колегами процес організації навчально-пізнавальної, позакласної діяльності учнів, педагогічної й комунікативної взаємодії вчителя зі школярами під час проведення уроків, заходів); обговорення із керівниками практики, учителями освітньої установи сутності, особливостей, інноваційних підходів до організації освітнього процесу, педагогічної й комунікативної взаємодії з учнями;
- ознайомлення зі структурою, змістом навчальних програм з української мови, календарним плануванням уроків української мови, плануванням роботи вчителів-словесників, виховної роботи класного керівника;
- опанування методики написання плану-конспекту уроку, плану-сценарію позакласного заходу з української мови, виховного заходу;
- ознайомлення зі змістом навчальних предметів, зокрема навчальних посібників, підручників (досконало вивчити зміст, розділи, теми, із яких проводять уроки);
- оволодіння алгоритмом підготовки до уроку з урахуванням усіх етапів цього процесу; із допомогою вчителя-словесника визначення мети уроку, структурування навчального матеріалу, добирання оптимальних методів, форм організації навчання відповідно до поставленої мети, навчальної програми, результатів попередніх занять, рівня успішності учнів, розвитку їхніх потреб та інтересів; самостійне проєктування планів-конспектів;
- проведення уроків української мови (із них по два залікових), дотримуючись необхідних вимог;
- ознайомлення з колективом класу, у якому працюють як помічники класного керівника; налагодження й підтримування оптимальних взаємин з учнями, спілкування з ними між заняттями та в позанавчальний час, виявлення інтересу до їхнього життя, допомога їм у подоланні труднощів у навчанні, міжособистісному спілкуванні тощо;
- самостійне проведення виховного заходу з урахуванням плану виховної роботи в класі, потреб та інтересів учнів;
- обов'язкове відвідування й аналізування залікових уроків і виховних заходів, проведених однокурсниками; доброзичливе виявлення разом із керівниками практики й учителями освітнього закладу у формі діалогу сильних і слабких сторін проведених занять, визначення шляхів удосконалення студентами організації освітнього процесу;
- навчання щирого, відвертого ставлення до учнів, налагоджування з ними оптимальних гармонійних стосунків;

- систематичне спостереження за освітньою діяльністю вчителя-словесника, класного керівника;
- опанування методики ведення шкільної документації (перевірка учнівських зошитів, самостійних і творчих робіт; ведення класних журналів, записів в учнівських щоденниках тощо); вивчення індивідуально-особистісних рис, особливостей поведінки, діяльності учнів й класного колективу;
- формування професійних умінь здійснювати науково-дослідну роботу з педагогіки, методики навчання української мови, аналізувати, збирати та систематизувати наукову інформацію з тематики дослідження, узагальнюючи власний досвід і досвід інших учителів (вітчизняних і закордонних), удосконалювати вміння обирати відповідні методи дослідження, здійснювати самостійний науковий пошук для оптимізації процесу навчання мови в конкретному освітянському контексті, дотримуватись принципів академічної доброчесності.

Студент-практикант повинен уміти реалізовувати такі **основні функції**:

- **комунікативно-навчальну функцію**, що складається з інформаційного, мотиваційно-стимулювального й контрольного-коригувального компонентів;
- **розвивальну функцію**, тобто прогнозувати шляхи формування й розвитку інтелектуальної та емоційної сфер особистості учня, її пізнавальних і розумових здібностей у процесі оволодіння українською мовою;
- **освітню функцію**, тобто допомагати учням в оволодінні вміннями вчитися, збагачувати свій світогляд, пізнавати себе та іншу систему понять, через яку можуть усвідомлюватися інші явища;
- **виховну функцію**, тобто розв'язувати завдання морального, культурно-естетичного, трудового виховання засобами української мови;
- **гностичну функцію**, тобто аналізувати свою професійну діяльність і навчальну діяльність учнів, добирати підручники й посібники, прогнозувати труднощі засвоєння учнями мовознавчого матеріалу, а також оволодіння мовленнєвою діяльністю, вивчати й узагальнювати досвід інших учителів у галузі навчання української мови;
- **конструктивно-планувальну функцію**, тобто планувати і творчо конструювати освітній процес у цілому і процес навчання конкретного матеріалу з урахуванням особливостей ступеня навчання; планувати навчально-комунікативну діяльність учнів на уроці та в позакласній роботі; здійснювати в комплексі різні види індивідуалізації навчання: мотивувальний, регулювальний, розвивальний, формувальний;
- **організаторську функцію**: реалізовувати плани (поурочні, серії уроків, позакласних заходів) з урахуванням особливостей ступеня навчання; творчо розв'язувати методичні завдання у процесі навчання й виховання з урахуванням провідних характеристик учнів певного закладу освіти, вносити до планів методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату, виходячи з цілей навчання.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЩО ЇХ НАБУВАЮТЬ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 1.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 10.** Здатність організувати освітній процес на засадах педагогічного партнерства з урахуванням можливостей для створення сприятливих психологічних умов для здоров'я, безпеки і соціальної інтеграції осіб, що навчаються.
- ЗК 11.** Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітній і професійній діяльності.
- ЗК 12.** Здатність організувати освітній процес, використовуючи сучасні педагогічні технології інклюзивної освіти.

Фахові компетентності (ФК)

- ФК 1.** Здатність володіти методологічними і теоретичними основами філологічних наук, методики навчання української мови, базовими знаннями теорії та історії української мови.
- ФК 3.** Здатність реалізовувати сучасні підходи до організації та здійснення освітнього процесу згідно з вимогами педагогіки, психології, вікової фізіології, а також відповідно до норм безпеки життєдіяльності.
- ФК 8.** Здатність здійснювати професійну діяльність українською та іноземною мовами, спираючись на знання організації мовних систем, законів їх розвитку, сучасних норм їх використання.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (ПРН)

- ПРН 1** Знати сучасні філологічні і дидактичні засади навчання української мови.
- ПРН 4** Володіти класичними й інноваційними методиками викладання української мови в закладах середньої освіти.
- ПРН 6** Володіти правовими та етичними нормами, що регулюють відносини між людьми у шкільних колективах.
- ПРН 11** Використовувати в практичній діяльності вчителів української мови та літератури новітні технології з урахуванням змішаного та дистанційного навчання; програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання.
- ПРН 13** Організовувати рівний доступ до освітнього процесу всіх здобувачів, використовуючи педагогічні технології інклюзивної освіти.
- ПРН 22** Аналізувати результати різних аспектів професійної діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності відповідних фахових послуг; проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей.

SOFTSKILLS, ЩО ФОРМУЮТЬ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

1. Комунікація.
2. Критичне мислення.
3. Вирішення проблем.
4. Прийняття рішень.
5. Управління знаннями.
6. Здатність працювати в команді.
7. Самоаналіз і саморефлексія.

КОМПЕТЕНТНОСТІ, СПРЯМОВАНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЩО ФОРМУЮТЬ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

1. Якісна освіта.
2. Гендерна рівність.

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид роботи	Робочі години у ЗЗСО	Самостійна робота	Разом (годин / кредитів)	Форма підсумкового контролю
Кількість годин				
Денна форма	120 (5 днів x 6 годин x 4 тижні)	60	6 / 180	залік
Заочна форма	120 (5 днів x 6 годин x 4 тижні)	60	6 / 180	залік

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Політика ОК вибудована з урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Положення про академічну доброчесність в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, Кодексу академічної доброчесності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр і магістра Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького. Вона визначається системою вимог щодо: відвідування баз практики та проведення уроків відповідно до розкладу (неприпустимість пропусків, запізнь тощо); виконання необхідного мінімуму навчальної, виховної, методичної роботи, а саме планування та проведення уроків, позакласних і виховних заходів, самостійна розробка планів-конспектів уроків презентацій, інтерактивних завдань, дидактичних матеріалів тощо; щодо спостереження за діяльністю вчителя та/або здобувачів практикантів на уроках української мови; зустрічі з керівниками-

методистами практики від навчального підрозділу задля обговорення та аналізу отриманого досвіду; опрацювання рекомендованої літератури; виконання вчасно всіх видів робіт та звітування у встановлений термін; дотримання правил техніки безпеки, внутрішнього розпорядку бази практики, етики взаємовідносин між учасниками практики.

Під час виробничої (педагогічної) практики схвалюють активне включення здобувачів в обговорення результатів спостереження, добір психолого-педагогічних методик щодо вивчення особистості учнів, розробки планів конспектів уроків української мови, сценаріїв виховних та позакласних заходів, презентацій, інтерактивних вправ, дидактичних матеріалів тощо; створення творчого простору для формування практичних умінь і навичок (проведення уроків, моделювання методичних ситуації тощо). Під час опануванні освітнього компоненту необхідно дотримуватись академічної доброчесності. Роботи мають бути оригінальними. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням ШІ), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем.

БАЗИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Виробнича (педагогічна) практика може проходити в таких установах: Центри / Лабораторії Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, заклади освіти, громадські організації та Центри різної форми власності, що здійснюють діяльність у галузі освіти і відповідають професійній спрямованості чинних в університеті освітніх програм.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст роботи	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальні		самост. робота	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальні
1 тиждень											
Ознайомлення з учнівським і педагогічним колективами, зі Статутом школи, з керівниками практики від ЗЗСО. Спостереження за освітнім процесом, розроблення перспективного плану роботи.	45		30			15	45		30		15
2–3 тиждень											
Виконання функційних обов’язків учителя української мови; провадження навчальної, методичної, виховної діяльності, планування та моделювання планів-конспектів уроків, проведення їх.	90		60			30	90		60		30
4 тиждень											
Виконання функційних обов’язків учителя української мови; провадження навчальної, методичної, виховної діяльності, проведення залікових уроків та профорієнтаційного заходу, підготовка звітної документації.	45		30			15	45		30		15
РАЗОМ годин	180		120			60	180		120		60

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тиждень 1. Ознайомлення з учнівським і педагогічним колективами, зі статутом школи, з керівниками практики від ЗЗСО. Спостереження за освітнім процесом, розроблення перспективного плану роботи.

Вивчення чинних нормативних документів, на яких базується освітній процес в ЗЗСО (Закон України «Про загальну середню освіту», Державний стандарт базової середньої освіти, Концепція НУШ, Модельні навчальні програми НУШ (5–7 кл.), Професійний стандарт вчителя ЗЗСО, Вивчення критеріїв оцінювання навчальної діяльності учнів 5–9 кл. Аналіз сучасної стратегії мовно-літературної освіти. Спостереження за освітнім процесом, визначення цілей та завдань уроку, вивчення критеріїв оцінювання знань, умінь і навичок учнів, вивчення досвіду вчителів української мови. Складання індивідуального плану роботи на основі планів учителів та узгодження його з керівниками практики. Планування на період педагогічної практики роботу з класом (на основі плану роботи школи і класного керівника та з урахуванням можливостей і здібностей учнів). Планування та підготовка до проведення позакласних заходів та заходів національно-патріотичного та профорієнтаційного спрямування з урахуванням рекомендацій класного керівника та вчителя української мови та літератури.

Тиждень 2–3. Виконання функційних обов'язків учителя української мови; провадження навчальної, методичної, виховної діяльності, планування та моделювання планів-конспектів уроків, проведення їх.

Пошук, аналіз та використання науково-методичної літератури, що сприяє якісній організації освітнього процесу ЗЗСО як на уроках, так і поза ними. Спостереження за уроками, які проводять учителі та/або здобувачі-практиканти, з подальшим комплексним аналізом відповідно до розробленої схеми. Ідентифікація індивідуальних навчальних труднощів учнів та їх підтримка, зокрема, учнів з особливими освітніми потребами. Розроблення тематичного планування, планів конспектів уроків з української мови з практичними кейсами до них та їх проведення, розробка дидактичних матеріалів, інтерактивних вправ тощо. Підготовка та проведення національно-патріотичного та позакласного заходу. Добір 5 психолого-педагогічних методик, спрямованих на вивчення особистості учня / класу. Дотримання вимог до уроку та етики взаємин між учасниками освітнього процесу.

Тиждень 4. Виконання функційних обов'язків учителя української мови; провадження навчальної, методичної, виховної діяльності, проведення залікових уроків та профорієнтаційного заходу, підготовка звітної документації.

Проведення залікових уроків з української мови. Написання аналізу (за наданою схемою) уроків, проведеного вчителем або здобувачем-практикантом. Розроблення рекламного буклету за спеціальністю. Підготовка звітної документації (заповнення звіту-щоденника) з оформленням портфоліо до нього (авторські методичні та дидактичні доробки). Підготовка до підсумкової звітної конференції з практики з презентацією результатів власної діяльності.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

№	Зміст роботи	Кількість годин
1	Вивчення чинних нормативних документів.	3
2	Розроблення перспективного плану роботи.	3
3	Планування та моделювання планів-конспектів уроків.	20
4	Розроблення профорієнтаційного заходу.	10
5	Розроблення заходу національно-патріотичного виховання.	10
6	Розроблення позакласного заходу з української літератури.	10
7	Відвідування уроків учителів та подальший аналіз їх.	4
РАЗОМ		60

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Навчальна робота

- знайомство з класом, вивчення нормативних документів, розкладу занять, особливостей роботи ЗЗСО;
- складання індивідуального плану роботи, узгодження його з керівниками практики;
- відвідання уроків вчителів-предметників та/або здобувачів з української мови з метою аналізу;
- розроблення тематичного планування уроків української мови на період практики;
- проведення уроків української мови за розкладом (зокрема, і залікових);
- розроблення необхідних дидактичних матеріалів для уроків;
- проведення заходу позакласної роботи з української мови.

Виховна робота

- вивчення плану виховної роботи класного керівника;
- здійснення підготовки (визначення тематики, форми проведення, виготовлення презентаційних матеріалів) і проведення заходу з національно-патріотичного виховання закріпленому класі;
- проводить захід з профорієнтації за своєю спеціальністю у вигляді презентації, розробляє та презентує рекламний буклет за своєю спеціальністю для майбутніх абітурієнтів.
- добирання 5 психолого-педагогічних методик, спрямованих на вивчення особистості учня.

Науково-дослідна робота

- добирання методичного матеріалу за темою індивідуального наукового дослідження;
- опрацювання теми індивідуального наукового дослідження;
- виконання експериментального (пробного) наукового дослідження з обраної теми;
- участь у підсумковій звітній конференції з виробничої практики (педагогічної), презентування результатів власної діяльності.

ЗАВДАННЯ З ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Педагогічний складник

1. Ознайомитися з нормативними документами (Закон України «Про загальну середню освіту» (2020), Концепція НУШ (2016), Професійний стандарт учителя ЗЗСО (2024).
2. Підготувати план-конспект і провести захід з національно-патріотичного виховання з презентаційним матеріалом.
3. Підготувати і провести профорієнтаційний захід майбутньої професії здобувача за своїм фахом.
4. Дібрати 5 психолого-педагогічних методик, спрямованих на вивчення особистості учня.
5. Оформити зауваження та пропозиції щодо організації та проведення виробничої практики (педагогічної).
6. Підготувати та надати звітну документацію у відведений час з урахуванням усіх вимог.
7. Взяти участь у підсумковій звітній конференції з практики з презентацією результатів власної діяльності.

Українська мова

1. Ознайомитися з нормативними документами (Закон України «Про загальну середню освіту» (2020), Концепція НУШ (2016), Державний стандарт базової середньої освіти (2020), навчальні програми з української мови різних рівнів (2017), модельні навчальні програми з української мови, Професійний стандарт учителя ЗЗСО); статтями з журналів, Інтернет-ресурсів, зі збірок наукових праць з методики навчання української мови з метою визначення вимог до організації сучасного освітнього процесу з української мови в ЗЗСО (основна школа), а також опрацювання інноваційних методів і прийомів навчання української мови.
2. Розробити календарно-тематичне планування з української мови.
3. Розробити плани-конспекти всіх уроків української мови за розкладом (окрім двох залікових).
4. Розробити та провести 2 залікові уроки української мови (аспектний і розвитку мовлення), використовуючи самостійно розроблені дидактичні матеріали.
5. Виконати аналіз 2 уроків української мови вчителя або здобувача-практиканта.
6. Розробити сценарій та провести захід позакласної роботи з української мови.
7. Взяти участь у підсумковій звітній конференції з практики з презентацією результатів власної діяльності.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Підсумковий контроль за виконання здобувачами програми практики здійснює керівник/керівники практики від кафедри/кафедр у термін визначеним Положенням про практичну підготовку здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавра і магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/10_Praktychna-pidgotovka_30.04.2024.pdf).

Основним документом під час проходження практики є *звіт-щоденник* практики, що містить такі матеріали: основну інформацію про ЗЗСО, про клас, графік проведення уроків української мови, індивідуальний план роботи здобувача, тематичне планування, розробки планів конспектів уроків (згідно з розкладом учнів), схема аналізу відвідуваного уроку, розробки планів конспектів залікових уроків з української мови, структуру оформлення національно-патріотичного заходу та позакласних заходів, довідку про проходження практики, критерії оцінювання та рефлексію щодо підсумків практики.

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання усіх розділів програми практики, а саме: навчальної, виховної та науково-дослідної роботи, прописують висновки та пропозиції. Подають письмовий звіт у вигляді звіту-щоденника, підписаного й оціненого безпосередньо керівником від бази практики, що надається на рецензування керівнику/керівникам практики від кафедр факультету та/або університету. Звіт оформлюється відповідно до вимог та критеріїв, встановлених відповідною кафедрою університету та зазначених у робочій програмі практики.

Виробнича (педагогічна) практика оцінюється за 100-бальною шкалою, що охоплює всі напрямки діяльності здобувача під час практики та рівномірно розподілена серед таких складових: 50 балів – педагогічний складник, 50 балів – українська мова. Критеріями оцінювання постають: знання навчальної (освітньої) програми ЗЗСО, якість складання планів конспектів уроків та проведення залікових уроків, методичні вміння; якість складання сценаріїв та проведення національно-патріотичного та позакласних заходів; уміння добирати психолого-педагогічні методики вивчення особистості учнів, якість виконання індивідуального науково-дослідного завдання, отримання довідки з місця проходження практики та якість оформлення звітної документації. Загальний бал роботи кожного здобувача є комплексним, тобто враховує всі напрямки діяльності студента за період виробничої (педагогічної) практики в ЗЗСО.

Здобувачі звітують на підсумковій звітній конференції про виконання програми практики у встановлений день та час і подають звітну документацію (звіт-щоденник) керівникам упродовж 10 днів після її закінчення. За умови проходження практики у дистанційному форматі контроль результатів проходження практики здобувачів вищої освіти може здійснюватися за допомогою інструментів синхронної чи асинхронної комунікації, зокрема систем проведення відеоконференцій.

Формою підсумкового контролю є *залік*. Умовою допуску здобувача до підсумкового заліку є виконання програми практики, наявність довідки з бази практики, надання звітної документації.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ ВІДПОВІДНО ДО ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
ПРН 1. Знати сучасні філологічні і дидактичні засади навчання української мови.	опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, частково-пошуковий метод, самостійна робота	Поточний контроль: рефлексійний аналіз досліджень, самоконтроль Підсумковий контроль: залік
ПРН 4. Володіти класичними й інноваційними методиками викладання української мови в закладах середньої освіти.	частково-пошуковий метод, метод пояснення, метод демонстрації, спостереження і аналізу, інтерактивне навчання, самостійна робота	Поточний контроль: розробка планів-конспектів уроків та проведення їх, самоконтроль Підсумковий контроль: залік
ПРН 6. Володіти правовими та етичними нормами, що регулюють відносини між людьми у шкільних колективах	опрацювання нормативної документації, моделювання ситуації, метод пояснення	Поточний контроль: звіт-щоденник, рефлексія Підсумковий контроль: залік
ПРН 11. Використовувати в практичній діяльності вчителів української мови та літератури новітні технології з урахуванням змішаного та дистанційного навчання; програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання.	метод пояснення, метод демонстрації, метод вправ, навчальні дискусії, метод спостереження, аналітичний метод, частково-пошуковий метод, методи інтерактивного навчання, метод контролю і самоконтролю	Поточний контроль: залікові уроки з елементами інтерактивних вправ, кейсів, презентацій тощо, позакласні та виховні заходи, рефлексія та самоконтроль Підсумковий контроль: залік
ПРН 13. Організовувати рівний доступ до освітнього процесу всіх здобувачів, використовуючи педагогічні технології інклюзивної освіти.	пояснювально-ілюстративний метод, метод симуляції і мотивації, метод дискусії, метод ситуційних вправ та кейсів	Поточний контроль: добір психолого-педагогічних методик, аналіз уроків, рефлексія Підсумковий контроль: залік
ПРН 22. Аналізувати результати різних аспектів професійної діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності відповідних фахових послуг; проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей.	частково-пошуковий метод, аналізу і синтезу, метод дискусій, метод проєктів, адаптивні методи навчання, метод брейнстормінгу, метод контролю, самостійна робота	Поточний контроль: добір психолого-педагогічних методик, тематичний план, психолого-педагогічні методики вивчення особистості учнів, аналіз уроків, рефлексія Підсумковий контроль: залік

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЩОДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюють відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького, Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького та Положенням про практичну підготовку здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавра і магістра у Мелітопольському державному університеті імені Богдана Хмельницького.

Виробничу практику оцінюють за 100-бальною школою відповідно до бально-накопичувальної системи оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти. Формою контролю практики є залік. Оцінювання результатів проходження виробничої практики здійснює комісія з двох осіб, склад якої призначається завідувачем кафедри (кафедр) університету на засіданні кафедри (між-кафедральному засіданні) із зазначенням у протоколі засідання кафедри (між-кафедрального засідання). До складу комісії входять керівник практики від кафедри та члени відповідної кафедри (кафедр). Можуть бути долучені керівник практик університету і керівник від бази практики, стейкхолдери.

Підсумковий контроль знань вносять до відомості обліку успішності та залікової книжки за підписами членів комісії. Загальний бал з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за виконання завдань з педагогіки, української мови (100 балів = 50 балів + 50 балів).

Бально-накопичувальна система з освітнього компонента			
№	Види навчальної діяльності	Педагогічний складник	Українська мова
1	Сценарій заходу національно-патріотичного виховання та супровідні матеріали до нього (презентація, відео, оформлення тощо)	9	
2	Сценарій профорієнтаційного заходу майбутньої професії здобувача за фахом та супровідні матеріали до нього (презентації, відео, оформлення тощо)	9	
3	Опис 5 психолого-педагогічних методик, спрямованих на вивчення особистості учня	9	
4	Зауваження та пропозиції щодо організації та проведення виробничої (педагогічної) практики	8	
5	Звітна документація з урахуванням усіх вимог, включаючи довідку з міста проходження практики	9	
6	Розробки планів-конспектів уроків української літератури за розкладом (окрім двох залікових)		10
7	Розробки 2 залікових уроків української мови		20
8	Аналіз 2 уроків української мови вчителя та / або здобувача-практиканта		8
9	Сценарій заходу позакласної роботи з української мови		10
10	Участь у конференціях з практики: звітній та установчий з презентацією результатів власної діяльності	6	2
Загальний (максимальний) бал – 100			

ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Розподіл балів за складниками

ПЕДАГОГІЧНИЙ СКЛАДНИК	
Вид діяльності	Критерії оцінювання
Сценарій заходу національно-патріотичного виховання та супровідні матеріали до нього (презентація, відео, оформлення тощо)	Максимально 9 балів 9 балів. Завдання виконано якісно, у повному обсязі. 5–8 балів. Завдання виконано в повному обсязі, однак є окремі зауваження щодо неточностей цілей заходу (освітньої, виховної та розвивальної), методів, засобів взаємодії зі здобувачами, наочного оформлення, використання ІКТ, проведення самоаналізу. 1–4 бали. Завдання виконано не в повному обсязі (або частково), є зауваження щодо мети заходу, завдань, методів та прийомів, нелогічність ходу проведення заходу (сценарію), самоаналізу. 0 балів. Завдання не виконано.
Сценарій профорієнтаційного заходу майбутньої професії здобувача за фахом та супровідні матеріали до нього (презентації, відео, оформлення тощо)	Максимально 9 балів 9 балів. Завдання виконано якісно, у повному обсязі. 5–8 балів. Завдання виконано в повному обсязі, однак є окремі зауваження щодо неточностей у висвітленні затребуваності професії за спеціальністю навчання, подано неактуальні дані, не в повному обсязі розкрито специфіку спеціальності та рівень затребуваності професії на ринку праці. 1–4 бали. Завдання виконано не в повному обсязі (або частково), є зауваження щодо подання відомостей про професію за спеціальністю навчання, подано недостовірні дані, не розкрито специфіку спеціальності та рівень затребуваності професії на ринку праці. 0 балів. Завдання не виконано.
Опис 5 психолого-педагогічних методик, спрямованих на вивчення особистості учня	Максимально 9 балів 9 балів. Завдання виконано якісно, у повному обсязі. 5–8 балів. Завдання виконано в повному обсязі, однак є окремі зауваження щодо неточностей в обґрунтуванні вибору методик і впливу їх на укладання на учня психолого-педагогічної характеристики. 1–4 бали. Завдання виконано не в повному обсязі (або частково), є зауваження щодо вибору методик, достовірності отримання за допомогою них психолого-педагогічних даних, необхідних для укладання характеристики на учня. 0 балів. Завдання не виконано.
Зауваження та пропозиції щодо організації та проведення виробничої (педагогічної) практики	Максимально 8 балів 8 балів. Зауваження та пропозиції здобувача вищої освіти щодо організації та проведення виробничої практики (педагогічної) якісно сформульовано, в повному обсязі, з аргументацією своєї позиції. 5–7 балів. Зауваження та пропозиції здобувача вищої освіти щодо організації та проведення виробничої практики (педагогічної) якісно сформульовано. Потенційні вади: частковий обсяг, недостатня аргументація, відсутнє (недостатнє) обґрунтування своєї позиції. 1–4 бали. Зауваження та пропозиції аргументовано недостатньо (або частково), виявлено несумлінне ставлення до проходження практики та оформлення документації. 0 балів. Завдання не виконано.

Вид діяльності	Критерії оцінювання
Пакет звітної документації	Максимально 9 балів 9 балів. Усі документи оформлені згідно з вимогами (звіти, плани уроків, конспекти, щоденник практики тощо), зміст документації є вичерпним, структурованим та логічним, відображено глибокий аналіз проведеної роботи, самооцінку та рефлексію щодо власного педагогічного досвіду, немає мовних, стилістичних або технічних помилок, текст подано у відповідному форматі, роботу подано на перевірку вчасно, без потреби у виправленнях. 7–8 балів. Усі необхідні документи наявні, але в деяких із них є незначні формальні вади / помилки, структура документації загалом логічна, але окремі частини можуть бути недостатньо деталізованими, аналіз практики та рефлексія наявні, проте поверхові або недостатньо обґрунтовані, є кілька незначних мовних чи стилістичних помилок; роботу подано на перевірку вчасно або з мінімальним запізненням; документація не потребує значного доопрацювання. 4–6 балів. Деякі обов'язкові документи відсутні або оформлені не за вимогами, логіка викладу порушена, відсутні важливі деталі у звітах або планах уроків, аналіз практики мінімальний або формальний, рефлексія недостатня, наявні мовні, стилістичні або технічні помилки, роботу подано на перевірку із запізненням або вона потребує значного доопрацювання. 2–3 бали. Відсутні або неправильно оформлені кілька ключових документів, зміст звітів, планів уроків або характеристик є недостатнім, фрагментарним або суперечливим, відсутній аналіз або рефлексія щодо педагогічної практики, велика кількість помилок, що ускладнюють розуміння документації, робота здана із суттєвим запізненням або не відповідає базовим вимогам. 1 бал. Більшість документів відсутні або подані в незавершеному вигляді, інформація у звітах нерелевантна, не відображає реальний досвід проходження практики, відсутній будь-який аналіз та самооцінка, робота містить критичну кількість помилок або оформлена неналежним чином, документація не здана або подана занадто пізно, без можливості доопрацювання. 0 балів. Завдання не виконано.
Участь у конференціях з практики: звітній та установчий з презентацією результатів власної діяльності	Максимально 6 балів 6 балів. Активна участь у звітній конференції; наявність обґрунтованої навчально-методичної доповіді з демонстрацією презентації та результатів власної професійної діяльності; чітка структура та логіка викладу матеріалу; відповіді на запитання аудиторії, демонстрація глибокого розуміння тем обговорення. 4–5 балів. Активна участь у звітній та настановній конференціях; навчально-методична доповідь повна, презентація містить основні результати професійної діяльності, проте структура та логіка недостатньо чіткі; відповіді на запитання наявні, утім частково розкриті або потребують уточнення. 1–3 бали. Участь у звітній та настановній конференціях відбулася; науково-методична доповідь не повна, презентація охоплює мінімальні результати професійної діяльності, має значні прогалини у викладі матеріалу або відсутня; відповіді на запитання нечіткі, демонструють недостатню глибину розуміння теми. 0 балів – завдання не виконано.

УКРАЇНСЬКА МОВА	
Вид діяльності	Критерії оцінювання
Розробки планів-конспектів уроків української мови за розкладом (окрім двох залікових)	Максимально 10 балів 10 балів.Конспект уроку відповідає вимогам, урок логічно побудований, цілісний та змістовний, мета уроку чітко визначена, відповідає темі уроку, передбачена висока активність учнів (застосування інтерактивних методів), спрямування на формування відповідних літературознавчих навичок і умінь, передбачено використання інтерактивних матеріалів та цифрових сервісів, різноманітного дидактичного оснащення, використання інноваційних методів і технологій навчання, застосування різноманітних форм роботи (фронтальна, групова, парна, індивідуальна). 8–9 балів.Конспект уроку відповідає вимогам, урок логічно побудовано, мета уроку чітко визначена, передбачено формування відповідних мовознавчих навичок і умінь, урок містить інтерактивні посилання в недостатній кількості на використання інтернет матеріалів, має відповідне дидактичне оснащення, досягнення мети уроку забезпечено використанням інноваційних методів і технологій навчання, проте вони є одноманітними, пропонувано лише один-два види роботи. 5–7 балів.Конспект уроку загалом відповідає вимогам, проте порушено логіку його побудови, не зовсім чітко окреслено мету уроку, урок передбачає формування не всіх необхідних навичок і умінь, містить інтерактивні посилання в недостатній кількості на використання інтернет матеріалів, не має відповідного дидактичного оснащення, досягнення мети уроку забезпечено використанням традиційних методів і технологій навчання, проте, вони є одноманітними, пропонувано лише один-два види роботи. 2–4 бали.У конспекті уроку суттєві помилки, урок не повністю відповідає вимогам, порушено логіку його побудови, неправильно визначена мета уроку, не передбачено розвиток необхідних навичок і умінь, урок частково містить інтерактивні посилання на використання інтернет-матеріалів, у конспектах бракує дидактичного оснащення, досягнення цілей уроку майже не забезпечено методами і технологіями навчання, пропонувано лише один-два види роботи. 1 бал.У конспекті уроку є суттєві помилки, урок не відповідає вимогам, порушено логіку його побудови, неправильно визначено мету уроку, не передбачено розвиток всіх необхідних навичок і умінь, урок не містить інтерактивні посилання на використання інтернет-матеріалів, методи навчання є застарілими і неефективними, у конспекті відсутнє дидактичне оснащення, пропонується лише один-два види роботи. 0 балів.Завдання не виконано.

Вид діяльності	Критерії оцінювання
Розробки 2 залікових уроків української мови	Одиниця контролю –1 заліковий урок Максимально 10 балів 10 балів.Проведення уроку відповідає вимогам, урок логічно побудований, цілісний та змістовний, мета уроку чітко визначена, відповідає темі уроку, продемонстрована висока активність учнів (застосування інтерактивних методів), мовленнєва поведінка вчителя відповідає цілям, змісту та умовам навчання, результативність на уроці досягнена завдяки розвитку відповідних мовознавчих навичок і умінь, активізує діяльність учнів через використання інтерактивних матеріалів та цифрових сервісів, різноманітного дидактичного оснащення, темп уроку сприяє успішній реалізації всього запланованого, досягнення мети та завдань уроку з формування відповідних навичок і умінь забезпечується використанням інноваційних методів і технологій навчання, застосування різноманітних форм роботи (фронтальна, групова, парна, індивідуальна), що сприяє підвищенню мотивації учнів до виконання завдань, заняття проводиться у дружній, жвавій атмосфері. 8–9 балів.Проведення уроку відповідає вимогам, урок логічно побудовано, мета уроку чітко визначена, передбачає розвиток відповідних мовознавчих навичок і умінь, урок містить інтерактивні посилання в недостатній кількості на використання інтернет матеріалів, має відповідне дидактичне оснащення, досягнення мети уроку забезпечено використанням інноваційних методів і технологій навчання, проте вони є одноманітними, пропоновано лише один-два види роботи. 5–7 балів.Проведення уроку загалом відповідає вимогам, проте порушено логіку його побудови, не зовсім чітко окреслено мету уроку, урок передбачає розвиток не всіх необхідних навичок і умінь, містить інтерактивні посилання в недостатній кількості на використання інтернет матеріалів, не має відповідного дидактичного оснащення, досягнення мети уроку забезпечено використанням традиційних методів і технологій навчання, проте, вони є одноманітними, пропоновано лише один-два види роботи. 2–4 бали.У проведенні уроку є суттєві помилки, урок не повністю відповідає вимогам, порушено логіку його побудови, неправильно визначена мета уроку, не передбачено розвиток необхідних навичок і умінь, урок частково містить інтерактивні посилання на використання інтернет-матеріалів, у конспектах бракує дидактичного оснащення, досягнення цілей уроку майже не забезпечено методами і технологіями навчання, пропоновано лише один-два види роботи. 1 бал.У проведенні уроку є суттєві помилки, урок не відповідає вимогам, порушено логіку його побудови, неправильно визначено мету уроку, не передбачено розвиток всіх необхідних навичок і умінь, урок не містить інтерактивні посилання на використання інтернет-матеріалів, методи навчання є застарілими і неефективними, у конспекті відсутнє дидактичне оснащення, пропонується лише один-два види роботи. 0 балів.Завдання не виконано.

Вид діяльності	Критерії оцінювання
Аналіз 2 уроків української мови вчителя та / або здобувача-практиканта	Одиниця контролю – аналіз 1 уроку Максимально 4 балів 4 бали. Відповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, належне визначення мети навчання та шляхів її реалізації, правильне визначення етапів уроку з їх детальною характеристикою, визначення цінності дидактичного матеріалу, зазначення мотиваційного потенціалу, визначення форми та типу занять, відповідність використаних інноваційних методів та прийомів. 3 бали. Неточна відповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, визначення мети навчання, визначення етапів уроку, визначення цінності дидактичного матеріалу. 2 бали. Відповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, проте з неточністю, визначення мети навчання, без зазначення шляхів реалізації їх, визначення етапів уроку, помилкове визначення цінності навчального матеріалу, помилково визначена результативність уроку. 1 бал. Невідповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, помилкове визначення мети навчання, помилкове визначення етапів заняття, не визначення цінності навчального матеріалу; помилкове використання відповідних методів і прийомів навчання. 0 балів – завдання не виконано.
Сценарій заходу позакласної роботи з української мови	Максимально 10 балів 10 балів. Якісний сценарій, цікава форма заходу, відповідність віковим особливостям учнів, успішне досягнення мети і завдань, успішна попередня підготовка до заходу (вивчення мови, підготовка виступів); використання дидактичних матеріалів, уміле застосування ТЗН (сенсорних проєкторів, мультимедійних екранів); використання інноваційних методів навчання, залучення здобувачів інших класів до участі в заході; успішна реалізація завдань (рівень дисципліни, рівень зацікавленості, рівень емоційності тощо). 9 балів. Вдалий сценарій, оптимальна форма, відповідність віковим особливостям учнів, успішне досягнення мети й завдань, успішна попередня підготовка до заходу (вивчення мови, підготовка виступів); використання дидактичних матеріалів, уміле застосування ТЗН (сенсорних проєкторів, мультимедійних екранів); використання інноваційних методів навчання, реалізація завдань (рівень дисципліни, рівень зацікавленості, рівень емоційності), проте наявна низька активність залучення здобувачів інших класів до участі в заході. 7–8 балів. Розроблений сценарій, оптимальна форма, відповідність віковим особливостям учнів, участь учнів у його розробленні та проведенні; використання інноваційних методів навчання, залучення учнів інших класів до участі в заході, проте бракує використання дидактичних матеріалів та застосування ТЗН (сенсорних проєкторів, мультимедійних екранів тощо). 4–6 балів. Розроблений сценарій, відповідність віковим особливостям учнів, участь учнів у його розробленні та проведенні, проте бракує використання інноваційних методів навчання, залучення учнів інших класів, бракує використання дидактичних матеріалів та застосування ТЗН (сенсорних проєкторів, мультимедійних екранів). 1–3 бали. Помилки у структуруванні заходу, незначні порушення принципів організації виховної роботи – добровільності й зв'язку з навчальним матеріалом занять; слабка мотиваційна база заходу. 0 балів – завдання не виконано.

<i>Вид діяльності</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
Участь у конференціях з практики: звітній та установчій з презентацією результатів власної діяльності	Максимально 2 бали 2 бали. Активна участь у звітній конференції; наявність обґрунтованої навчально-методичної доповіді з демонстрацією презентації та результатів власної професійної діяльності; чітка структура та логіка викладу матеріалу; відповіді на запитання аудиторії, демонстрація глибокого розуміння тем обговорення. Методичні рішення обґрунтовано потенційно недостатньо. 1 бал. Активна участь у звітній та настановній конференціях; навчально-методична доповідь неповна, презентація містить основні результати професійної діяльності, проте структура та логіка недостатньо чіткі; відповіді на запитання наявні, утім частково розкриті або потребують уточнення. Методичні рішення не обґрунтовані. 0 балів – завдання не виконано.

Оцінювання результатів навчання відповідно до 100-бальної шкали

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Ця процедура регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також інших групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Глосарій новітньої педагогічної термінології / упоряд. І. О. Помазан, Т. М. Берест, О. В. Ільїна, Г. В. Купрікова. Харків: Вид-во НУА, 2021. 107 с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти/ Постанова КМУ від 30.09.2020. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-rovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 11.10.2020).
3. Енциклопедія освіти / НАПН України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту». *Урядовий кур'єр*. 27.06.2020. № 121.
5. Звіт-щоденник виробничої практики (педагогічної) для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти/ укл.: Марецька Ю. І., Бунчук О. В., Воронка М. І., Надольська Ю. А., Маслова А. В., Єпіфанцева Л. А., Акулова Н. Ю., Єгорова Ю. М. Запоріжжя: МДПУ, 2024. 33 с.
6. Педагогічна практика студентів у закладах загальної середньої освіти (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти): навч. посіб. / Уклад.: Соловей М. І., Ніколаєва С. Ю., Кудіна В. В. та ін. Київ: ВЦКНЛУ, 2020. 142 с.
7. Почни з головного: навч.-метод. зб.-тренажер з питань вивчення законодавства України у сфері ЗСО / Моравська Н. С., Яцишин І. В., Музика М. С., Ручаковський А. М.; Управління ДСЯО в Тернопільській обл. 2020. 66 с.
8. Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти: наказ МОН України від 01 квіт. 2022 р. № 289. URL: <http://barnaconsult.com/wp-content/uploads/2022/06/Metodychni-rekomendatsiyi-MON-Ukrayiny-shhodo-otsinyuvannya-u-5-6-klasah-NUSH.pdf> (дата звернення: 18.09.2022).
9. Сікорський П. І. Нова педагогіка: підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2021. 540 с.
10. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти / наказ МОН України 19.02. 2021 № 235. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 03.09.2021).

Допоміжна

11. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посіб. Київ: Знання, 2018. 566 с.
12. Закон України «Про освіту». *Урядовий кур'єр*. 04.10.2017. № 186.
13. Кодекс цінностей сучасного українського виховання. *Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: педагогічні концепції*. Київ: Школяр, 1997. С. 110–112.
14. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>. (дата звернення: 11.12.2017).
15. Омельчук С. А. Особистість компетентного мовця в контексті інформаційної доби. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/fmoid/paper/viewFile/182/177#> (дата звернення: 14.01.2021).
16. Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи: навч.-метод. посіб. / За заг. ред. В. І. Лозової. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2017. 154 с.